

Yttrande över Remiss av delbetänkande från Miljömålsberedningen med förslag om en klimat- och luftvårdsstrategi för Sverige, SOU 2016:47

Länsstyrelsen i Södermanlands län ser positivt på Miljömålsberedningens samlade förslag om ett klimatpolitiskt ramverk (SOU 2016:21) och det förslag om en klimat- och luftvårdsstrategi som nu skickats på remiss. Tydliga nationella målsättningar och en nationell strategi behövs som ram och bakgrund till det regionala och lokala arbetet.

En stor del av strategin berör styrmedel på nationell nivå. Länsstyrelsen kommenterar i detta yttrande det som berör länsstyrelsernas arbete på regional och lokal nivå.

Länsstyrelserna har genom samarbetet inom Länsstyrelsernas Energi- och Klimatsamordning (LEKS) tagit fram ett underlag till yttrande över beredningens remiss. Länsstyrelsen i Södermanlands län har i beredningen av detta yttrande använt underlaget.

Kap 3.3 Styrmedel i den svenska klimatstrategin

Länsstyrelsen saknar följande styrmedel i tabell 3.1 (s.94-95):

Sektorsövergripande:

- Lokal och regional kapacitetsutveckling för klimat- och energiomställning. Det finansierar bland annat länsstyrelsernas uppdrag att leda och samordna det regionala energi- och klimatarbetet: <http://www.energimyndigheten.se/energieffektivisering/stod-och-bidrag/lokal-och-regional-kapacitetsutveckling-for-klimat--och-energiomstallning/>
- De regionala strukturfonderna. Av särskilt intresse är det nationella regionalfondsprogrammet som finansierar projekt för energieffektivisering i små- och medelstora företag i hela landet.

Industri:

- Miljöbalken, samt EU:s industriutsläppsdirektiv (IED) med implementerande förordningar.
- Lagen om energikartläggning i stora företag

Transport:

- Plan- och bygglagen

Jordbruk:

- Miljöbalken; större lantbruk klassas som miljöfarlig verksamhet och prövas enligt miljöbalken. Mindre lantbruk har kommunerna tillsyn över enligt miljöbalken. Flera verksamheter inom jordbrukssektorn kräver också tillstånd eller anmälan enligt olika kapitel, t.ex. gäller 11 kap om vattenverksamhet för dikning och vattenreglering.

Kap 6.6 Det lokala och regionala klimat- och luftarbetet

Kapitel 6.6 i Miljömålsberedningens betänkande beskriver det lokala och regionala klimat- och luftarbetet väl, särskilt avseende fysisk planering. I viss mån beskrivs även kopplingarna till infrastrukturplanering, hållbar tillväxt och energi- och klimatstrategiskt arbete. Länsstyrelsen instämmer i Miljömålsberedningens bedömning att det är viktigt att i högre grad integrera energi- och klimatfrågan i alla relevanta verksamhetsområden. Länsstyrelsen vill dock framhålla att än fler verksamhetsområden är relevanta för energi- och klimatomställningen på såväl nationell, regional som lokal nivå än vad som omfattas av betänkandet. Länsstyrelsen har via LEKS (Länsstyrelsernas energi- och klimatsamordning) lämnat sådana synpunkter och förslag tidigare under beredningens arbete, och avgränsar därför synpunkterna i detta yttrande till att omfatta de förslag beredningen nu lämnat.

Miljömålsberedningens förslag

Ge Boverket och Naturvårdsverket i uppdrag att utveckla en samordnad vägledning för miljöbedömningar till regelverken för samhällsplanering (såsom plan- och bygglagen, infrastrukturlagstiftningen, regelverken för det regionala utvecklingsarbetet samt miljöbalken) för en mer samordnad planering där klimatmålen kan uppnås genom att ge mer tyngd åt de viktigaste miljöaspekterna i varje planprocess.

Länsstyrelsen är positiv till förslaget, vilket ligger i linje med tidigare lämnat förslag från länsstyrelserna och SKL.

Ge Boverket i uppdrag att ta fram vägledning för hur länsstyrelserna ska vägleda kommunerna tidigt i planprocessen utifrån ett helhetsperspektiv som omfattar avvägningar mellan olika samhällsintressen för en minskad klimatpåverkan.

Länsstyrelsen ser positivt på förslaget, och vill framhålla vikten av att vägledningen inkluderar tydliga direktiv och prioriteringar i avvägningen mellan olika samhällsintressen för en minskad klimatpåverkan. Länsstyrelsen vill också framhålla möjligheten att utveckla uppdraget så att Boverket tillsammans med Naturvårdsverket, Energimyndigheten och länsstyrelserna även får i uppdrag att utveckla uppföljningen av översiktsplanen. Detta för att ge ett underlag till såväl den nationella som regionala uppföljningen av miljökvalitetsmålen, och en bild av hur kommunernas arbete med hållbar utveckling fortgår.

Ge Boverket och länsstyrelserna, i samarbete med Sveriges kommuner och landsting (SKL), i uppdrag att genomföra en kunskapshöjande insats hos de aktörer som ansvarar för samhällsplaneringen i att använda miljöbedömningsverktyget så att samhällsplaneringen styr mot klimatmålen. Även övriga aktörer inom samhällsbyggandet bör ges möjlighet till kunskapshöjning om planeringssystemet och dess tillämpning.

Länsstyrelsen är positiv till förslaget, vilket ligger i linje med tidigare lämnat förslag från länsstyrelserna och SKL. Länsstyrelsen anser att tidigare genomförda insatser för kompetensutveckling kring PBL har varit framgångsrika, och att det finns erfarenheter från dessa att ta tillvara i sammanhanget.

Länsstyrelsen vill dock också lägga till att utökade uppgifter kräver utökade resurser, och att lagskärpningar av både PBL och Miljöbalken kan behövas. Ett exempel är att PBL tydligare bör styra att alla översikts- och detaljplaner ska visa hur energi- och klimatperspektiv integrerats i och påverkat den föreslagna planeringen.

Ge berörda myndigheter i uppdrag att i samband med ovan beskrivna insatser utreda behovet av ändringar i gällande regelverk för att samhällsplaneringen i ökad grad ska styra mot klimatmålen.

Länsstyrelsen är positiv till förslaget.

Miljömålsberedningens bedömning

Under Miljömålsberedningens bedömning på sid 199 står att "Vissa kommuner, till exempel kommuner med lägre befolkningstal, kan behöva stöd inom klimat- och energiområdet" respektive "Staten kan också använda ekonomiska styrmedel till kommuner och landsting för att stimulera lokalt och regionalt miljö- och klimatarbete".

Länsstyrelsen delar dessa bedömningar och föreslår att:

- Särskilda resurser riktas till kommunerna för att anställa energi- och klimatstrateger, för att integrera klimatfrågan i alla politik-/verksamhetsområden på lokal nivå. Det motsvarar det uppdrag länsstyrelserna har på regional nivå. Länsstyrelserna bör ges en vägledande roll för strategerna, i likhet med genomförandet av det tidigare energieffektiviseringsstödet (EES). För att klimatstrateger i små kommuner ska ha ett stöd behövs dock inte bara länsstyrelsens klimatstrateg utan också en tydligare styrning i PBL.
- Satsningen på Lokal och regional kapacitetsutveckling utökas, för att möjliggöra spridning av goda erfarenheter samt projekt för att ta fram lokala och regionala underlag för till exempel avvägningar mellan klimat- och energiaspekter och andra samhällsmål.

Förslagets effekter inom kulturmiljöområdet

Länsstyrelsen anser att effekterna inom kulturmiljöområdet inte tas upp på ett tillfredställande sätt i utredningen. Åtgärder för att minska påverkan på klimatet samt en förbättrad luftkvalitet är positivt ur kulturmiljösynpunkt, både vad gäller kulturmiljöns upplevelsevärden och för bevarandet av det fysiska kulturarvet i sig. Flera av de åtgärder som föreslås, till exempel förändringar av byggnader samt infrastruktur eller förändringar inom skogsbruket, kan emellertid få påtagliga konsekvenser för kulturmiljöns värden.

Utredningens ståndpunkt att potentiella målkonflikter i hög utsträckning kan undvikas genom val av "geografisk lokalisering och val av teknik" (s.461ff) gäller därför även för kulturmiljöfrågorna. Sett till miljömålssystemets och den svenska miljölagstiftningens

totala omfattning är det emellertid en påtaglig brist att kulturmiljöfrågorna saknas i utredningen då åtgärderna kan medföra negativa effekter på fysiska kulturmiljövärden.

Naturvårdsverket lyfter fram möjligheten till ett ökat skogsbruk med bibehållen naturmiljöhänsyn (s.359). Detta bör med hänsyn till miljömålet Levande skogar och skogsvårdslagen även omfatta kulturmiljöhänsyn. Kulturmiljöperspektiv saknas även i det förslag som tidigare lämnats av miljömålsberedningen (360ff). Den stärkta möjligheten att skydda områden med höga ekologiska värden bör därför även utsträckas till att gälla kulturhistoriska värden.

Uppföljning av föreslagna etappmål på regional och lokal nivå

Beredningen har låtit ta fram en beräkning som fastställer den fiktiva icke-handlande sektorns utsläpp år 1990. För att kunna följa arbetet regionalt och lokalt behöver en uppföljning av utsläppen inom den handlande och icke-handlande sektorn kunna göras. Detta saknas redan idag, men blir än mer angeläget framöver med de nya etappmålen. Det är inte hanterbart att varje län beräknar sin egen fiktiva icke-handlande sektor. Uppgifter om utsläpp av växthusgaser är sedan fler år tillgängliga på läns- och kommunnivå via den nationella emissionsdatabasen^[1]. I och med de nya etappmålen behöver det vara möjligt att få fram uppgifter i databasen uppdelat på handlande och icke-handlande sektorer. Förslag:

- Ge Naturvårdsverket i uppdrag att beräkna och införliva uppgifter angående den icke-handlande sektorn i den nationella luftdatabasen för 1990 och andra år som är sökbara i databasen, så dessa utsläppsuppgifter blir tillgängliga på regional och lokal nivå.

RUS (Regional utveckling och samverkan i miljömålssystemet) har tidigare arbetat med frågan genom att låta SCB ta fram en del underlag, detta kan vara till nytta i det kommande arbetet.

Beslut i detta ärende har fattats av länsråd Claudia Gardberg Morner. I den slutliga handläggningen deltog även chefen för natur- och miljöenheten Anne-Li Fiskesjö, tf chef för samhällsbyggnadsenheten Åke Johansson, samt miljömålssamordnare Maria Gustavsson, föredragande.

Claudia Gardberg Morner

Maria Gustavsson

^[1] Nationella emissionsdatabasen